Blogi

Blogi: Rahapolitiikan vastapuolikelpoisuuden arvioinnin ehtoja täsmennettiin

Rahapolitiikka, Rahoitusvakaus | 12.02.2016 | Päivi Tissari

KIRJOITTAJA

Päivi Tissari
Vanhempi neuvonantaja

Kuten yksityishenkilön, myös keskuspankin täytyy varmistua, että sen kumppanit eli rahapolitiikan luotto- ja talletusoperaatioissa vastapuolina toimivat pankit ovat maksukykyisiä.

Jos kaverisi pyytää satasen lainaksi, kaivatko lompakkosi kyselemättä esiin, vai mietitkö, saatko rahojasi koskaan takaisin? Jos kävelet itse pankkiin nostamaan asuntolainaa, onko lainan saanti itsestäänselvyys vai alkaako pankki kysellä luottotietojasi ja työtulojesi pysyvyyttä? Keskuspankki lainaa suuria summia rahaa liikepankeille. Kuten yksityishenkilön, myös keskuspankin täytyy varmistua, että sen kumppanit eli rahapolitiikan luotto- ja talletusoperaatioissa vastapuolina toimivat pankit ovat maksukykyisiä. Tämän lisäksi kaikkia luottoja varten vaaditaan riittävät vakuudet.

Eurojärjestelmän keskuspankkien vastapuolina toimivien pankkien joukko on laaja. Euroalueen eri maissa toimii hyvin erikokoisia pankkeja hyvin erilaisilla liiketoimintamalleilla. Perusperiaatteena on, että rahapolitiikan toteutuksessa pankkeja tulee kohdella tasapuolisesti ja vapaan markkinatalouden periaatteita kunnioittaen. Laajaa vastapuolijoukkoa puoltaa sekin, että euroalueella pankkien rooli rahoituksen välityksessä on paljon suurempi kuin monissa muissa suurissa talouksissa kuten esimerkiksi USA:ssa. Rahapolitiikka välittyy täten tehokkaammin, kun iso joukko pankkeja voi tarpeen tullen osallistua keskuspankkioperaatioihin.

Eurojärjestelmän vastapuolina voivat toimia euroalueen pankit ja euroalueen ulkopuolisten pankkien euroalueella sijaitsevat sivukonttorit. Tällaisia luottolaitoksia on euroalueella yli 5 000. Kaikkia näitä instituutioita koskee velvoite pitää vähimmäisvarantoja keskuspankissa, ja niiden tulee olla EU:n tai tasoltaan vastaavan rahoitusvalvonnan alaisia. Näiden ehtojen täyttyminen on

vähimmäisvaatimus eurojärjestelmän vastapuolena toimimiselle. Vähimmäisvarantovelvoite on yksi keskuspankin rahapolitiikan instrumenteista, jolla luodaan vakautta pankkien toimintaympäristöön rahamarkkinoille. Harmonisoidun valvonnan vaatimus taas esimerkiksi varmistaa, ettei pankkia voi yhdessä maassa perustaa kevyemmin ehdoin kuin toisessa. Edellisten lisäksi vastapuolten on keskuspankkioperaatioiden sujuvan toteutuksen vuoksi täytettävä kunkin kansallisen keskuspankin asettamat, muun muassa tileihin ja teknisiin järjestelmiin liittyvät operatiiviset ehdot.

Neljäntenä kriteerinä eurojärjestelmä edellyttää vastapuoliltaan, että niiden rahoitusaseman on oltava vakaa. Vastapuolipankkien velanmaksukyvystä varmistuminen onkin keskuspankille ensisijainen tapa välttää luotonantoon liittyvät riskit. Edellyttämällä vastapuolilta vakaata rahoitusasemaa eurojärjestelmä suojautuu pankkiin kohdistuvalta luottoriskiltä eli riskiltä, että pankki menee konkurssiin eikä pysty maksamaan luottojaan takaisin. Rahoitusaseman vakauden arviointiin käytetään useita eurojärjestelmälle yhteisiä mittareita, ja niiden täyttymistä seurataan säännöllisesti.

Vähimmäisvaatimus rahoitusaseman vakaudelle on, että pankilla on kokonaisriskiin suhteutettuna riittävästi pääomaa, jonka avulla se voi varautua kattamaan mahdolliset tulevat tappiot. Tämä konkretisoituu pankeille asetetuissa vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksissa. Vakavaraisuuden ohella on tärkeää, että pankki on huolehtinut maksuvalmiudestaan. Tämä tarkoittaa, että pankin varat on sijoitettu riittävän hyvälaatuisiin kohteisiin, joita se pystyy tarpeen tullen muuttamaan käteiseksi, ja sitä, että pankin varainhankinnasta riittävän iso osa on pitkäaikaista, pysyvää rahoitusta. Kolmas pankin rahoitusaseman vakaudesta kertova mittari on vähimmäisomavaraisuusaste, joka kuvaa pankin pääoman määrää suhteessa koko taseeseen. Lisäksi vastapuolikelpoisuuden arvioinnissa voidaan käyttää muita mittareita.

Vaatimukset vakavaraisuudesta[1], maksuvalmiudesta ja pysyvästä varainhankinnasta[2] sekä omavaraisuudesta[3] pohjautuvat EU-lainsäädäntöön. Ne määritellään EU:n vakavaraisuusasetuksessa, ja pankit raportoivat niihin liittyen säännöllisesti rahoitusvalvontaviranomaisille. Eurojärjestelmä on asettanut pankeille vuoden 2015 loppupuolella rahoitusvakauden arvion tekemistä varten omia tietovaateitaan viranomaisraportointiin perustuen.

Eurojärjestelmän rahapolitiikan vastapuolina toimii reilut 2 000 luottolaitosta. Tarvittavat operatiiviset valmiudet hankkineet pankit osallistuvat operaatioihin sijaintimaansa keskuspankin kautta. Suomen Pankki edellyttää kaikkien vastapuolipankkiensa täyttävän määritellyt maksukykyyn ja operaatioihin liittyvät ehdot. Suomen Pankin vastapuolina toimii kotimaisia pankkeja sekä pohjoismaisten pankkien Suomessa sijaitsevia sivukonttoreita. Vastapuolikriteerien

näkökulmasta tarkasteltuna näiden 16 pankin tilanne on hyvä.

Asiasanat

eurojärjestelmä, pankit, rahapolitiikka